

A 230 Randaberg kirke

Fargeundersøkelser interiør

Anne Ytterdal

AM saksnummer: OP-10341

Journalnummer: 20/01517

Dato: 31.01.2020

Sidetall: 28

Oppdragsgiver: Randaberg kirkelige fellesråd

Stikkord:

Fargeundersøkelser

Farger kirkeinteriør

Randaberg kirke

Linstow-kirke1845

Oppdragsrapport 2020/04
Universitetet i Stavanger,
Arkeologisk museum,
Avdeling for konservering

Utgiver:
Universitetet i Stavanger
Arkeologisk museum
4036 STAVANGER
Tel.: 51 83 31 00
E-post: post-am@uis.no

Stavanger 2020

A 230 Randaberg kirke

Fargeundersøkelser interiør

Anne Ytterdal

Universitetet
i Stavanger

Arkeologisk museum

INNHold

1. INNLEDNING	1
1.1 BAKGRUNN	1
1.2 RAMME FOR PROSJEKTET	1
1.3 VIKTIGE ÅRSTALL I BYGGETS HISTORIE.....	1
2. BESKRIVELSE AV INTERIØR	2
2.1 KIRKEROM	2
3. FARGEUNDERSØKELSENE	4
3.1 METODE.....	4
3.2 DOKUMENTASJON.....	4
3.3 FARGEHISTORISKE PERIODER OG FASER.....	4
4. FUNN.....	7
5. FORSLAG TIL TILTAK.....	21
SKJEMATISK OVERSIKT OVER FARGER I KIRKEROMMET.....	22
FOTOLISTE.....	26

A 230 RANDABERG KIRKE

FARGEUNDERSØKELSER AV INTERIØR

1. INNLEDNING

1.1 BAKGRUNN

I forbindelse med forestående rehabilitering i Randaberg kirke ble Universitetet i Stavanger, Arkeologisk museum (AM), på oppdrag fra kirkeverge Rune Skagestad, engasjert til å utføre fargeundersøkelser av interiøret i kirken.

Som en første tilnærming til omfang på prosjektet ble en tidligere salmenummertavle, et stykke av en balusterrekke fra korskillet og et felt fra prekestolen, alt funnet på kirkens loft, fraktet til AM for undersøkelse i august 2018.

Hoveddelen av det praktiske undersøkelsesarbeidet er utført i kirken i september 2019. I tillegg er snittmateriale fra de fleste bygningselementer tatt inn til AM for videre bearbeiding og undersøkelse i mikroskop/analyse.

Arbeidet er utført av Anne Ytterdal med bidrag fra Hilde S. Moore, begge malerikonservatorer ved AM.

1.2 RAMME FOR PROSJEKTET

Prosjektets målsetting var en kartlegging av interiørets farger gjennom kirkens historie.

Undersøkelsene omfatter alle flater i skip og på gallerier, men ikke kor, sakristier og våpenhus. På bakgrunn av de praktiske undersøkelsene skulle funnene dokumenteres og systematiseres i en funnoversikt og i neste omgang inngå i en diskusjon om fargevalg for maling av veggene i koret og en eventuell delvis oppmaling av kirkerommet. En skjematisk oversikt over hvert element med NCS-kodete farger er plassert i rapporten fra side 22-25.

I tillegg til undersøkelser av interiøret var det også ønsket å få en oversikt over fargebruken på kirkens prekestol. Feltet som ble funnet på loftet har en medaljong med marmorimitasjon som avviker fra dagens utseende. Feltet er undersøkt, men pga prosjektet økonomiske omfang har det ikke vært rom for å foreta ytterligere undersøkelser av prekestolen in situ. Prekestolen omfattes derfor ikke av foreliggende rapport.

1.3 VIKTIGE ÅRSTALL I BYGGETS HISTORIE¹

1845	Kirken ble bygd.
1880-tallet	Hele kirken, inklusiv altertavlen ble overmalt med hvitt.
1890	Kirken fikk ovn. I 1909 ble en ny ovn satt inn til erstatning for den gamle.
1897	kirken fikk orgel på galleri over søndre sakristi.
1933-35	Kirken restaureres. Altertavlen ble avdekket.
1949	Nytt orgel på samme plass som det forrige.
1958	Ny oppmaling av interiøret.
1977-79	Kirken forlenget med nytt korparti. Dagens orgel flyttet til galleri mot vest. All maling ble fjernet på veggene og kirken fikk en ny fargeholdning. Konservator Bjørn Kaland, Bergen, var fargekonsulent. Fargeplan var ikke forelagt RA og heller ikke basert på undersøkelser (korr. RA's arkiv).
1995	Prekestolen blir påsatt 4 relieffskårne evangelistfelt. Feltene er skåret og gitt i gave av kunstneren Christoph Nasilowski.

¹ Informasjon hentet fra Lindanger, B. 1995: *Med kyrkja i sentrum*, korrespondanse fra RA's arkiv.

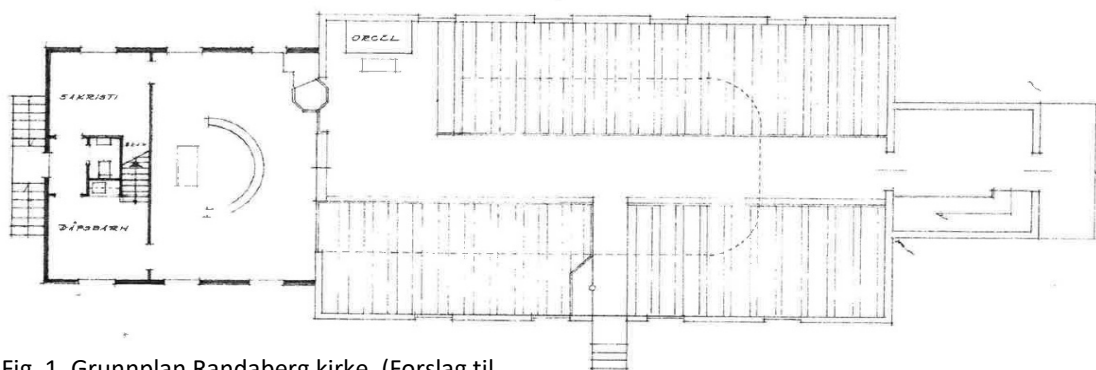

Fig. 1. Grunnplan Randaberg kirke. (Forslag til utvidelse. Riksantikvaren. Ark. Tor Sørensen).

2. BESKRIVELSE AV INTERIØR

Beskrivelse av kirkerommet er foretatt før arbeidet med fargeundersøkelsene begynte.

Fig. 2. Kirkerommet sett mot øst.

Fig. 3. Kirkerommet sett mot vest.

Fig. 4. Galleriet sett mot øst.

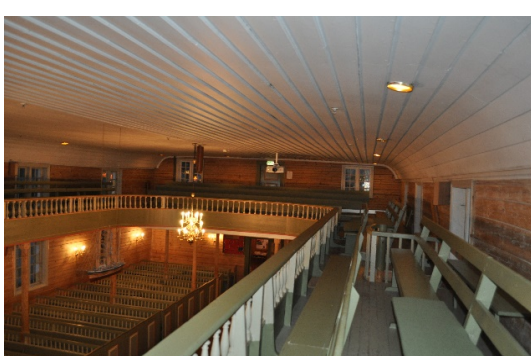

Fig. 5. Galleriet sett mot vest.

2.1 KIRKEROM

TAK

Kirkens skip har buet tak bestående av panelbord lagt øst-vest. Taket avsluttes mot veggen med en profilert list. Takflate og list er malt hvitt (S 0603-G80Y).

Taket under galleriene er flatt med synlig bjelkelag og himlingsbord, malt hvitt (S 0603-G80Y).

Taket i koret er fra 1977 og består av furupanel lagt øst-vest. Panelet er umalt.

VEGGER

Veggene i kirkens skip ble lutet i 1977 og fremstår med umalt, laftet tømmer. Galleriene er understøttet av 13 frittstående, dreide søyler uten maling. Det samme gjelder trappen som går opp til galleriet midt på nordre vegg (fig. 6).

Veggene i koret er fra 1977 og har umalt, stående furupanel.

Gallerifronten er malt grønn (S 4020-G70Y), staffert med en tynn, blekgul list (S 2030-Y) og en bredere, oransje profilert list (S 2050-Y80R) som avslutning i nedre og øvre kant. Gallerifronten avsluttes oppe av en balusterrekke malt i en lys grå farge (S 2010-Y). Håndlisten er grønnmalt som gallerifronten og staffert med gallerifrontens gule og oransje farge som avslutning ned mot balusterrekken.

Innsiden av gallerifronten er malt grønn som galleriets utside.

Fig. 6. Detalj av nordre vegg i skipet.

Skillet mellom dagens skip og kor er markert med en umalt trapp og et stykke av en tidligere tømmervegg mot øst på hver side. Veggene er umalt.

På sørsiden av skipet, som et skille mellom første benkerad og dagens orgel, står en «veggstuss» med balusterrekke. Veggene er malt grønn (S 5020-G70Y) med en oransje staffering i samme farge som på gallerifronten. Balusterrekken er malt lys grå (S 2010-Y) med grønnmalt håndrekke tilsvarende håndrekken på gallerifronten.

DØRER

Skipet har 2 dører; en dobbelfløyet speilfyllingsdør mot vest og en tilsvarende mot nord. På galleriet mot vest er en enkel speilfyllingsdør. Alle dørenes ramtre er malt grønne (S 5020-G70Y) med en oransje (S 2050-Y80R) profil inn mot fyllingene. Speilfyllingene er malt grå (S 4010-G90Y) med lys grå (S 2010-Y) avfasing. Dørenes gerikter følger ramtreets farge. Døren mot vest i skipet og på galleriet har kraftige bladhengsler.

I koret er det to enkeltfløyete speilfyllingsdører i østveggen fra 1977. Dørenes ramtre er malt rødbrune (S 5040-Y70R) med en grønn (S 7010-G70Y) profil inn mot fyllingene. Speilfyllingene er malt lys grå (S 4005-Y50R). Geriktene følger ramtreets farge.

VINDUER

Det er 8 to-rams vinduer i skipet, 10 to-rams vinduer på galleriet og 4 i koret. Vinduene har ulikt antall ruter i rammene. Både rammer, smyg og gerikter er malt lys grålig blå (S 2005-G90Y).

GULV

Gulvet består av umalt og malte furubord lagt øst-vest både i skipet, koret og på galleriet.

I koret fra 1977 og i skipets østre og midtre del er gulvet umalt. Under benkene i skipet og på galleriet er gulvbordene malt lys varmgrå (S 3010-G80Y).

BENKER

Benkene i kirken er lukket. Døren inn til hver benk består av et fyllingsfelt med grønnmalt ramtre (S 5020-G70Y), en oransje profil inn mot fyllingen (S 2050-Y80R) og selve fyllingen som er malt i to grånyanser; en lys grå (S 2010-Y) avfasing og grå flate (S 4010-G90Y). Hver enkel benk er delt i to ulike høyder. Den høyeste delen er ut mot vegg på begge sider av skipet. Benkeryggen er gjennombrutt av en rekke profilerte spiler i øvre del, malt lys grå (S 2010-Y). Resten av benkenes elementer er malt grønne (S 5020-G70Y).

3. FARGEUNDERSØKELSENE

Følgende elementer er omfattet av fargeundersøkelsen:

Alle elementer i kirkens skip med gallerier; tak, vegger, dører, vinduer og gulv, benker, benkedører, gallerifront med balusterrekke, balusterrekke fra et tidligere korskille, balusterrekken i alterringen og en salmenummertavle. Siden tak og vegger i koret er umalt og alterbord og dører bare har et lag maling omtales element i koret kun der det anses som naturlig i funnsammenheng.

Kirkens liturgiske møbler; altertavle, prekestol og døpefont omfattes ikke av undersøkelsene. Det er foretatt registrering av farger på et felt fra prekestolen som ble tatt inn til AM i 2018. I tillegg ble det laget 3 små fargetrappes som er gitt NCS-koder på prekestolen «skjørt» in situ. Funninformasjonen er ikke bearbeidet og har ikke fått plass som en del av de gjennomførte fargeundersøkelsene. Det vil være naturlig å se prekestolens historiske fargeholdning i sammenheng med altertavlens bemalte flater. Dette må i så fall bli et eget prosjekt.

Resultatene som presenteres i rapporten er basert på funn gjort under arbeid i kirken og ved videre bearbeiding av funnmateriale tatt inn til Universitetet i Stavanger - Arkeologisk Museum (AM).

3.1 METODE

Undersøkelsene av kirkens interiør er foretatt ved stratigrafisk (lagvis) avdekking av malingslagene. Arbeidet er utført mekanisk med skalpell uten bruk av kjemikalier. Det ble tatt ut 12 materialprøver av ulike elementer og det er totalt avdekket 25 fargetrappes på ulike elementer.

3.2 DOKUMENTASJON

Fargene som er funnet gjennom undersøkelsene er registrert i NCS-systemet (Natural Colour System). NCS-kodene som hovedfargene er blitt gitt må anses som veiledende, da det som regel ikke er en kode som er sammenfallende med det avdekkede laget. I tillegg er NCS-systemet noe mangelfullt innen helt lyse farger. Det ligger også mulige feilkilder i selve fargeundersøkelsen. Fargeflatene som har blitt avdekket kan være slitte, skitne eller ha blitt forandret ved forskjellig lyspåvirkning i form av bleking og gulning. For å minimalisere subjektive tolkninger bør alle fargebestemmelsene diskuteres, vurderes og bestemmes av to personer. Dette er ikke gjort i denne undersøkelsen. Dette krever at NCS-kodene som eventuelt velges for ny oppmaling må kodes på nytt av malerikonservator og malermester før innkjøp eller manuell blanding. Fargene er kodet i en blanding av dagslys og kunstlys.

På elementer med tolagstruktur (ådring/marmorering) er det en gjennomsnittsfarge på lasur eller årer som er gitt NCS-kode i tillegg til bunnfarge.

Lagbeskrivelsesskjema for hvert enkelt element er fylt ut som grunnlagsmateriale for forståelse av funn. Lagbeskrivelsesskjemaene med tilleggsopplysninger om hvert enkelt fargefunn er valgt ikke tatt med i rapporten. Fargenes NCS-kode er i stedet angitt i teksten. Sammen med materialprøver og liste over uttakssted, oppbevares disse på AM.

Det er foreløpig ikke avsatt referansefelt over malingsstrukturer med tanke på ny oppmaling. Ved en eventuell rehabilitering må slike felt avsettes før overflater skrapes/bearbeides.

3.3 FARGEHISTORISKE PERIODER OG FASER

Randaberg kirke ble bygget i 1845. På grunnlag av skriftlige kilder og foto knyttet til større endringer og utbygginger fremkommer årstall som naturlig også vil kunne datere og underbygge fargefunn.

PERIODE 1

1845 – 1880-tallet

Ingen foto foreligger fra denne perioden.

PERIODE 2

1880-tallet – 1933

Veggene er malt lyse, alterringen er hvit og håndrekken har skinntrekk. En salmenummertavle med sort bunn og en halvmørk omramming sees på østveggen.

Altertavlen blir på dette tidspunkt overmalt med hvitt og «gyselig stafferet med grønne persilleblade»² Altertavlen forblir overmalt frem til 1933 (fig. 7).

PERIODE 3

1933 – 1958

På foto (fig. 8) sees at alterringen har hvit marmorering og skinn på håndrekken. På foto (fig. 9) er benkedørene fremdeles lyse, noe som tilsier fotoet er tatt før ny oppmaling av kirkerommets interiør.

Orgel på galleriet over søndre sakristi.

Fig. 8. Foto fra periode 3, etter avdekking av altertavlen. (RA's arkiv. Ukjent fotograf.)

Fig. 9. Foto fra periode 3, etter avdekking av altertavlen men før oppmaling av benkedører. (RA's arkiv Foto: R. Kloster.)

PERIODE 4

Fase 1: 1958 – ca 1972

Vi vet fra korrespondanse med Riksantikvaren at kirken fikk ny fargesetting i 1958.

Orgelet på galleriet over søndre sakristi er ikke det samme som i 1933. Vi vet at det ble satt inn et nytt orgel i 1949. Dette underbygger dateringen på fotoet. Et orgel mot vest på galleri sees også. Dette orgelet sto på galleriet helt frem til 1977.

På prekestolen er det malte, ovale medaljonger med marmorering, et malt skjevt kors i det ene feltet (fig. 10). Oppgangen til prekestolen er på søndre side og prekestolen sto lengre ute i rommet.

Det er marmorering i benkedørenes fyllinger og malte «fyllingsfelter» på gallerifronten, trolig også med marmorering. Listen mellom tak og vegg er mørk.

Fig. 7. Foto fra periode 2. Før 1933. Før avdekking av hvit overmaling på altertavle. (RA's arkiv. Foto: Væring (glassplate).

² Fra innberetning fra kirkekonsulent D. Erdmann til RA etter befaring i Randaberg kirke 1921.

Fig. 10. 2 foto fra periode 4, fase 1. Marmorering i benkedørenes fyllinger og i malte felt på gallerifronten sees. (RA's arkiv. Ukjent fotograf.)

PERIODE 4

Fase 2: ca 1972 - 1977

Ingen påmalte felter på gallerifront. Mørkere tak og mørkere gallerifront enn i 1958. Lys list mellom tak og vegg. Prekestolen har ikke medaljonger.

Fig. 11. 2 Foto fra periode 4, fase 2. Mørk gallerifront uten malte fyllinger. (RA's arkiv. Foto: J. Chr. Eldal)

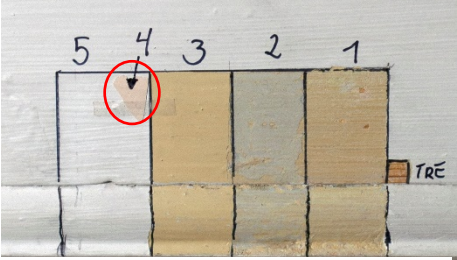
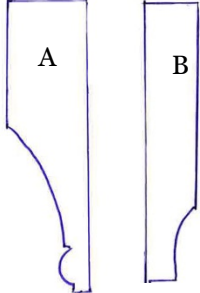
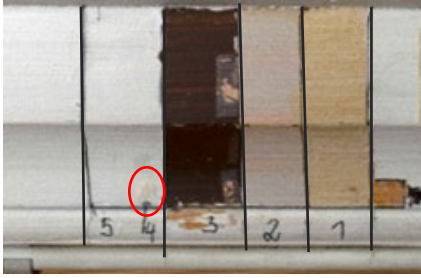
PERIODE 5 - 1977 – 2019

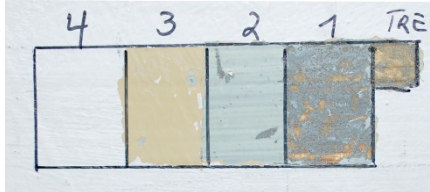
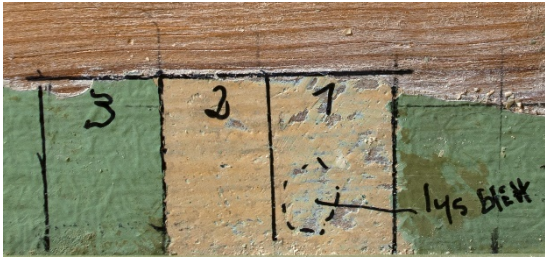
Perioden samsvarer i hovedsak med kirkens fargeholdning da arbeidet begynte i 2019.

Fig. 12. 2 foto fra periode 5. Dagens utseende. (RA's arkiv. Foto: J. Chr. Eldal 1980)

4. FUNN KIRKEROM

<p>TAKFLATE SKIP</p>	<p>Taket i skipet har originale, sulagte himlingsbord som går i en bue ned på langveggene (fig. 13). Bordene består av ca 16,5 cm brede, enkeltfalsete panelbord med en liten kvartstaff. Bordene er orientert øst-vest. Å legge himlingsbordene som et sutak antas å ha forebyggende virkning på oppsprekking og er en særegenhet for Rogalandstypen av Linstow-kirker (Kirker i Norge 3, s.92).</p> <p>Taket i koret er fra 1977 og består av vekselpanel av ca 19 cm brede glattkantet furubord lagt øst-vest. Panelet er umalt.</p> <p>FUNN 3 lag oljebasert og 2 lag lateksbasert maling. Lag 1. Beige (S 2010-Y10/20R) Lag 2. Lys grålig blå (S 2005-G90Y) Lag 3. Lys beige (S 1515-Y10/20R) Lag 4. Blek rosa (S 0907-Y50R) Lag 5. Hvit (0603-G80Y)</p>	 <p>Fig. 13. Takflatens sulagte bord i buen ned mot vegg. Hulkillist krabbet langs bordene.</p> <p>Fig. 14. Fargertrapp takbord. Lag 4 er markert med rødt.</p>
<p>TAKLIST SKIP</p>	<p>Det er to forskjellige taklister knyttet til sutaket. På sør- og nordvegg avsluttes taket mot veggene med en horisontal, ca 7,5 cm bred, profilert list (fig. 15 A). På vest- og østveggen er det i tillegg en enkel, ca 8,5 cm bred hulkillist som er krabbet langs sutakbordene i hele skipets bredde (fig. 18 B).</p> <p>FUNN 3 lag oljebasert og 2 lag lateksbasert maling. Lag 1. Beige (S 2010-Y10/20R) Lag 2. Lys grålig rød (S 1505-Y60/70R) Lag 3. Mørk brun (S 7010/20-Y50R) Lag 4. Blek rosa (S 0907-Y50R) Lag 5. Hvit (0603-G80Y)</p> <p>Lag 2 på takbordene (fig. 14) og lag 2 på taklisten (fig. 16) er beslektet, men avviker ved at listens farge fremstår langt mer rødlig. Det ser ut som om listen har vært skilt ut med egen farge. Det ble imidlertid også vurdert som mulig at fargeforskjellen skyldes påvirkning fra laget under, siden laget ikke er dekkende pålagt. Sammenholdt med funn på dørbildet på galleriets vestvegg (fig. 28), tolkes laget til å ha vært et eget lag.</p>	 <p>Fig. 15. Taklist type A og B.</p> <p>Fig. 16. Fargertrapp profilert list nordvegg. Lag 4 er markert med sort sirkel.</p>

	<p>Lag 4 lot seg ikke skille fra lag 5. Laget er derfor kodet på baksiden av et malingfragment av lag 5 (Laget er avmerket på fig. 16).</p> <p>På foto fra periode 4 -fase 1 (fig. 10) sees en mørk belistning mellom vegg og tak. Dette betyr at den brune fargen kan dateres til ca 1958.</p>
<p>TAKFLATE UNDER GALLERI</p>	<p>Takflaten under galleriet består av glattekantede himlingsbord med fjær og not. Bredden varierer mellom 16 og 23,5 cm. Bordene er lagt øst-vest og hviler på frilagte bjelker på ca 15 x 8 cm.</p> <p>FUNN 3 lag oljebasert og 1 lag lateksbasert maling. Lag 1. Grå (S 4502-G) Lag 2. Lys grå (S 2005-G30Y) Lag 3. Lys beige (S 1510/2020-Y20R) Lag 4. Hvit (S 0603-Y80R)</p> <p>Himlingsbord og bjelker samsvarer i farge gjennom hele byggets historie.</p> <p>Fig. 17. Fargetrapp på bjelke under galleri på nordre side av skipet.</p>
<p>VEGGER SKIP (Snitt 8)</p>	<p>Skipets laftete tømmervegger fremstår i dag «trehvite», kun med enkelte spor av malingslag fra før 1977 i sprekker og meddrag. Det ble tatt ut materialprøver av antatt veggmalning i et meddrag og i en krok i trappeoppgangen på nordre vegg. Materialet ble tatt inn til AM for vurdering i mikroskop (fig. 19). Ytterligere søk på nordre galleri ga funn av veggfarger i overganger mellom vegg og en hengslet benk (fig. 18) og et felt mellom gulv og andre vindu fra vest (se fig. 31, fotlist). Til sammen gir dette nok grunnlag for å kunne sette sammen en tilnærmet sikker stratigrafi over veggens farger.</p> <p>Veggene i koret består av umalt vekselpanel av ca 19 cm brede glattekantet furubord. Bordene er plassert vertikalt.</p> <p>FUNN 5 lag oljebaserte maling. Lag 1. Lys blå (i nærheten av 1005/2005-B20G. Litt lite grønn) Lag 2. Beige (2010-Y10/20R) Lag 3. Grønn (S 3020-G30Y) Lag 4. Lys grå (S 2000-N) Lag 5. Varmhvit (mellom S 0505-Y20R og S 1005-Y20R)</p> <p>Fig. 18. Fargetrapp vegg. Viser veggens 3 nederste malingslag funnet i bakkant av en hengslet benk inn mot nordvegg på galleriet.</p> <p>Materialprøven fra meddraget (fig. 19) viser 5 lag maling med et sparkellag på toppen. De 3 nederste lagene samsvarer med funnet i bakkant av galleribenken og underbygger at funnenes tolking er riktig. Lag 4 og 5, lys grått og hvitt, er observert som fragmenter også andre steder. Markerte, ujevne pigmentkorn i alle lagene tilsier oljebasert maling.</p>

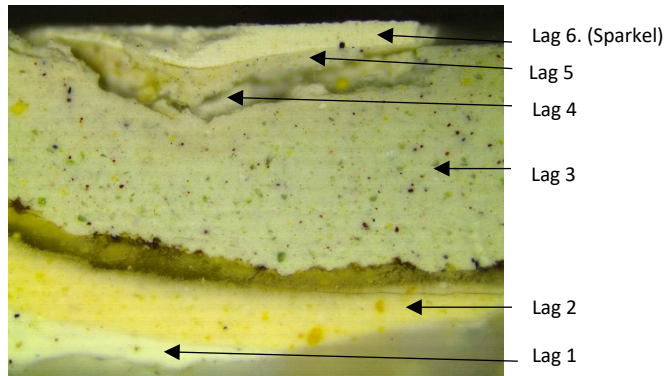

Fig. 19. Snitt av malingsstrukturen på veggen fra et meddrag i tømmeret. Lag 6 er sparkelmasse.

**DØRER
(DØRBLAD OG
GERIKT)**

Både dørblad og gerikter er ulike på de 3 dørene i kirkerommet. Den doble speilfyllingsdøren mot vest i skipet (inngangsdøren) er 135,5 cm bred og har 3 speilfyllinger i hvert dørblad. Den midtre speilfyllingen er 3 ganger så høy som de to andre (fig. 24 A). Dørbladene har kraftige bladhengsler som stilistisk knyttes til speilfyllingsdører og ble benyttet frem til slutten av 1800-tallet. Bladhengselen går helt inn på ramtreets profil, noe som trolig ikke er originalt eller tilsiktet (fig. 20). Det kan indikere at dørbladene er sekundære. Dørbladene har kun et lag maling. Ifølge kirketjener Berit Knoph Bøe ble dørbladene restaurert og strippet for maling og malt på nytt for ca 5 år siden. Referansefelt over tidligere malinglag er i den anledning ikke satt av annet enn på siden som vender ut i våpenhuset. Dørbladenes malinglag er dermed ukjente. Dørens gerikt er ca 15 cm bred med hulkil og flate platter som plasserer den i senempiren (1835-1870) (fig. 21).

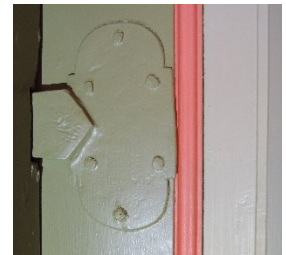

Fig. 20. Bladhengsle på dørblad, vestvegg i skipet.

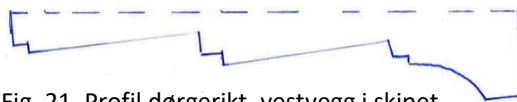

Fig. 21. Profil dørgerikt, vestvegg i skipet.

Den enkle speilfyllingsdøren mot vest på galleriet er den eneste døren som har malingslagene intakt. Dørbladet har bladhengsler (fig. 22) og 3 like store speilfyllinger som er typisk for senempiren (1835-1870) (fig. 24 C). Gerikten er ca 15 cm bred, fra samme tid som døren mot vest i skipet, men med litt annen profilering (fig. 23).

Fig. 22. Bladhengsle på dørblad, vestvegg på galleri.

Fig. 23. Profil dørgerikt, vestvegg på galleri.

Den doble speilfyllingsdøren midt på nordveggen i skipet er 114,5 cm bred har også 3 fyllinger. Her er imidlertid midtfyllingen mer enn 3 ganger så høy som de to andre, noe som er uten historisk forlegg (fig. 24 B). Dørbladene og geriktene har kun dagens malingslag, mangler bladhengsler og er trolig kommet inn til ombyggingen i 1977.

Fig. 24 A-C. 3 ulike dørbblad i kirkerommet. A: dør vestvegg skip, B: dør nordvegg skip, C: dør vestvegg galleri.

FUNN DØRBLAD (dør vestvegg galleri)

5 lag oljebasert maling.

Lag 1. Beige (S 2010-Y10/20R).

Lag 2. Lys grålig blå (S2005-G90Y).

med lys grålig rød avfasing (S 1505-Y60R).

Lag 3. Grønt ramtre (S 3020-G70Y), grønn marmorimitasjon på speilfyllingene (bunn: S 3030-G80Y), mørk brun avfasing (S 7020-Y60R) og sorte profiler (S 8500-N).

Lag 4. Rosarød (S 3030-Y70R).

Lag 5. Dagens farger (se koder lag 7, benkedører, s. 15).

Fig. 25. Fargetrapp dørbblad, vestvegg på galleri.

Dørbladene følger takflaten og taklistens farger på lag 1 og lag 2. Lag 3 har marmorimitasjon i fyllingen og sort på profilene til felles med benkedørene, men avviker fargemessig på avfasing og på ramtreet. Avfasingens mørk brune farge finner vi igjen på lag 3 på taklisten og ramtreets grønne farge har på dette tidspunkt fulgt veggens farge (fig. 25).

Det antas at dørbbladene i de to dørene i skipet har fulgt samme fargeskjema. Det er imidlertid også mulig at kun døren på galleriet har fulgt takets farger og har blitt malt færre ganger pga sin plassering. Dørene nede i skipet kan ha hatt samme antall lag og samme oppmaling som benkedørene. Dette er det ikke mulig å finne ut av siden dørbbladene på vestveggen er strippet for maling. Sammenholdt med vinduenes farger, som også følger takfargene, er det mest sannsynlig at galleridøren er representativ for alle dørene i kirkerommet.

FUNN GERIKT (dør vestvegg skip)

5 lag oljebasert og 1 lag alkydbasert maling

Lag 1. Beige (S 2010-Y30R)

Lag 2. Lys grålig rød (S 1505-Y60R)

	<p>Lag 3. Grønn (S 3020-G70Y) Lag 4. Rødrosa (S 3040/50-Y70R) Lag 5. Rødrosa (S 3030-Y80/70R) Lag 6. Grønn (S 5020-G70R. Dagens farge).</p> <p>Fargene på gerikten på skipets vestvegg er sammenfallende med gerikten på galleriet, bortsett fra lag 4 som mangler på galleriet. Om lag 4 i skipet har stått eksponert som eget lag eller er en farge som fort har blitt endret til den rødrosa på lag 5, er usikkert. Lagets NSC-kode er ikke registrert på andre elementer.</p>
<p>VINDUER (VINDU OG GERIKT)</p>	<div data-bbox="1027 215 1449 421" data-label="Image"> </div> <p>Fig. 26. Fargetrapp dørgerikt, vestvegg i skip.</p> <p>Nede i skipet er det 4 to-rams vinduer med 5 x 2 ruter i hver ramme mot nord og tilsvarende mot sør. Vindusrammer, midtstokk og gerikter antas å være originale, men glassene er, ifølge korrespondanse fra RA's arkiv, trolig fra 1954. Moderne, «ruglete» glass i vekselvis klart og svakt gulig glass, ble da trolig satt inn i kirkens vindusrammer. De 5 vinduene på hver side av galleriet er også to-rams, men med 4 x 2 ruter i hver ramme. De to vinduene lengst mot vest er nyere kopier av de andre vinduene. Også geriktene på disse er av nyere dato. Siden galleriets vinduer har «ruglete» glass, tilsvarende nede i skipet, antas det at alle endringer av vinduer og gerikter har blitt utført rundt 1954.</p> <p>Vinduet lengst mot øst på sørsiden i skipet ble valgt til fargeundersøkelse. Fargeprøven er tatt på midtstokken (fig. 27), da funn på vinduenes rammer ofte er vanskelig å tolke pga forvitring av sollys og fukt fra kondens. «Stikk» i andre vinduer ga sammenfall i farger.</p> <p>FUNN MIDTSTOKK 4 lag oljebasert, 1 lag alkydbasert og 2 lag lateksbasert maling.</p> <p>Lag 1. Lys beige (S 2005-Y10R) Lag 2. Lys grålig rød? blå?(S 1505-G50Y) Lag 3. Lys grålig blå (S2005-G90Y) Lag 4. Blek brun (S 4010-Y30/10R) Lag 5. beige (S 2010-Y30R) Lag 6. Blek gul (S 1020-Y10R. Litt mer fargesterk) Lag 7. Lys grå (S 2005-G90Y)</p> <p>Fargene på lag 2, 3 er lyse, men trolig bleket/endret (fig. 30). NCS-kodene avviker noe fra kodene på sammenliknbare elementer. Med utgangspunkt i at dører og vinduer normalt har like hovedfarger eller følger andre farger, er midtstokkens koder tilpasset funn på lag 2 og lag 3 på gerikten (fig. 29) og på dørblad (fig. 25). Lag 3 består tilsynelatende av 2 like oppmalinger til forskjellig tid, men aldri og utseende er så like at det antas å være to oppmalinger med kort tids mellomrom. Lag 5 var ikke mulig å skille fra lag 6. Laget er derfor kodet på baksiden av et malingsfragment av lag 6.</p> <div data-bbox="1209 1272 1469 1711" data-label="Image"> </div> <p>Fig. 27. Fargetrapp vinduets midtpost, sørvegg skip.</p>

FUNN GERIKT

Vinduenes gerikter følger vinduets farge i alle lag bortsett fra lag 4 (fig. 29). Sammen med den blek brune fargen på midtposten, lag 4 (fig. 31), har geriktene vært malt i en rødbrun farge (S 4040-Y70R). Tilsvarende farge finner vi på andre elementer i kirkerommet i periode 4, fase 1 (ca 1958).

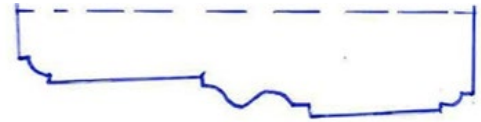

Fig. 28. Original profil vindusgerikt, sørvegg galleri.

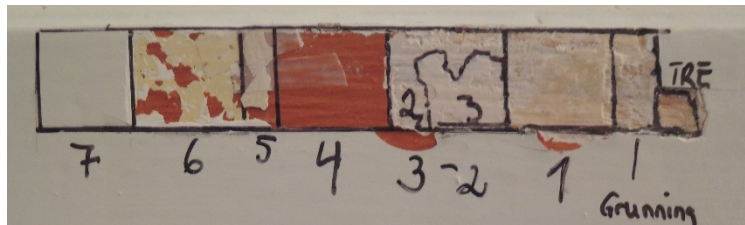

Fig. 29. fargetrapp vinduets gerikt, sørvegg i skip.

I koret er det 2 vinduer på hver side. De har samme utforming som vinduene på galleriet, men har kraftigere gulfarge i glassene og moderne hasper. Vinduene har kun dagens lag med maling.

FOTLIST

Det er ikke funnet fotlister i treverk i kirkerommet, men spor etter malte fotlister ble funnet flere steder i skipets vestre del mellom benker og på hver side av inngangsdøren (fig. 30).

På galleriet, mellom gulv og gerikt under andre vindu fra vest på nordveggen, er det bevart et parti med malt veggflate. Her sees både veggfarger og 2 lag med malt fotlist (fig. 31).

Fig. 30. Fragmenter av malt fotlist ved dør på vestvegg i skipet.

FUNN

4 lag oljebasert maling.

Lag 1. Lys blå veggfarge (i nærheten av S 2005-B20G)

Lag 2. Beige veggfarge (S 20210-Y20R/S 1515-Y20R)

Lag 3. Mørk grå fotlist (S 6005-G50Y)

Lag 4. Grå fotlist (S 4500-N)

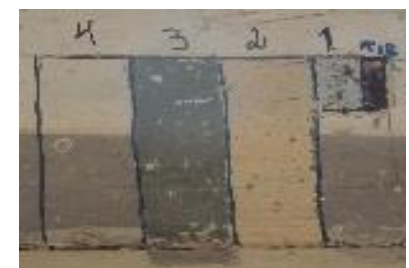

Fig. 31. Fargetrapp veggflate galleri med 2 malte fotlister.

Lag 1 og 2 på fargetrappen er veggens to første malinglag uten fotlist. Lag 3 er en ca 7 cm høy, mørk grå fotlist. Fotlisten er malt på veggfargens lag 2 og dekker hele mellomrommet mellom gulv og gerikt. Fotlisten hører trolig hjemme i periode 3 (1933-ca 1958). Lag 4 er veggens farge med en ca 3 cm høy gråmalt fotlist og er plassert i periode 4, fase 1 (1958). Fotlistens farge går ca ½ - 1 cm ned bak gulvbordet, noe som underbygger at gulvbordene i det bakre området av galleriet er sekundære.

<p>GULV</p>	<p>Gulvet i skipet er orientert øst-vest. I koret, midtskipet og ut mot den doble døren på nordveggen er bordene 15,5 cm brede og umalte. I østre del av skipet, på nordre side, er bordene 16 cm brede og fremstår i en blanding av umalte flater og lys grågrønne, malingslitte flater. Dette området var del av koret før påbyggingen i 1977. Fra ca 3. benkerad og bakover i skipet er gulvbordene originale med varierende bredde fra ca 13 cm – 19,5 cm. Gulvet på galleriet består av ulike bredder bord lagt øst-vest. Ved trappeoppgangen er det bordbredder mellom 16 og 19 cm samt et bord på 28 cm ved den buete åpningen.</p> <p>Det er tilsynelatende originalt gulv på nordre og vestre del av galleriet. I tillegg har deler av gulvet på senere tidspunkt blitt bygd opp i ulike høyder, trolig for å gi bedre utsikt ned til kor og skip. Gulvbordene i disse områdene er av ulik bredde og ulik alder og er ikke undersøkt.</p> <p>FUNN 3 lag oljebasert maling Lag 1. Grønlignende grå (S 5005/10-G50Y). Lag 2. Grå (S 4502-Y). Lag 3. Varmgrå (S 3010-G80/90Y).</p> <p>Fargetrappen er fra galleriets gulv (fig. 32). Stratigrafien samsvarer med de malte bordene fra benkerad 3 og videre bakover. Gulvet i skipets østre del har kun dagens lys varmgrå malinglag (S 3010-G80/90Y).</p>
<p>BENKER</p>	<p>Det antas at kirkens benker er originale. Dette underbygges av interiørfoto som viser at kirkens benker og benkedører har stått uforandret siden 1933. Domenico Erdmann, RA's kirkekonsulent, skriver i en innberetning fra besøk i Randaberg kirke i 1921 at <i>Bænkene har døre og pinderygge og er, likesom i Thime kirke, delt på midten i 2 forskjellige høyder over gulvet.</i></p> <p>I Høyland kirke er det også tilnærmet samme utforming på benker med dører. Benkene der omtales som <i>tidstypiske empirebenker</i> (Kirker i Norge, s. 95) og er originale til kirken. Til forskjell fra Høyland har benkene i Randaberg lik høyde på benkeryggene selv om hvert benkesete har to ulike høyder.</p> <p>FUNN FLATE PÅ BENKERYGG 6 lag oljebaserte maling Lag 1. Blålig grå (S 4502-G) Lag 2. Grønlignende brun (S 6020-Y20R) Lag 3. Blek brun (S 4020-Y30R) Lag 4. Rødbrun (bunn: S 3040-Y70R, lasur: S 6030-Y70R) Lag 4. Blågrønn (S 3020-G10Y) Lag 5. Lys grå (S 2502-Y) Lag 6. Grønn (S 5020-G70Y)</p>

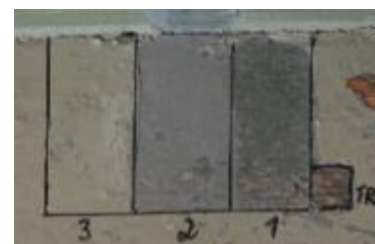

Fig. 32. Fargetrapp på gallerigulv inn mot gallerifrontens innside.

Fig. 33. Benkerrekke med ulik høyde på benkesetet i skipets nordre del sett mot vest.

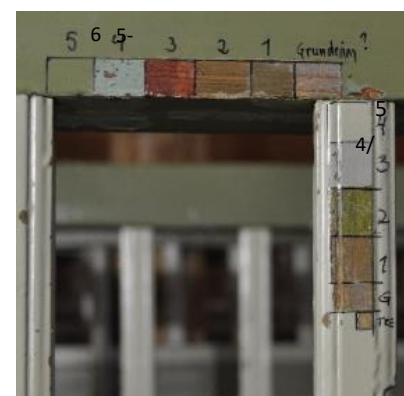

Fig. 34. Fargetrapp benkerygg.

Det er knyttet noe usikkerhet til om det blålig grå første laget på treverket er et malingslag som har vært eksponert eller er en grunning. Stedvis er laget tynt, noe som kan underbygge en grunning, men det kan også skyldes slitasje fra bruk. Funn av et dekkende blålig grått lag på bjelke under galleri (fig. 17), innside galleri og på gallerihåndrekken underbygger at det IKKE er en grunning. Dette betyr at *G/Grundering* (lag 1: Blålig grå) på fargetrappene på fig. 34 i ettertid er tolket til å være et lag som har stått eksponert, dvs skal være lag 1 på fargetrappen. Lag 2 på benkeryggen og spilene samsvarer med den bruneste lasurfargen på lag 1 og 2 på benkedørene (fig. 37), som begge er bygd opp av en bunnfarge og en lasurfarge.

FUNN SPILER PÅ BENKERYGG

6 lag oljebaserte maling.

Lag 1. Blålig grå (S 4502-G)

Lag 2. Blek brun (S 4020-Y30R)

Lag 3. Grønn marmorering

(bunn: S 3030-G80Y, lasur: S 6020-G90Y)

Lag 4. Blågrønn (S 3020-G10Y)

Lag 5. Varmgrå (S 2502-Y)

Lag 6. Varmgrå (S 2010-Y)

Fargetrappen for spilene (fig. 34) viser at det er lag 3 som skiller seg ut. Da har spilene hatt grønn marmorering mens resten av benkene har vært malt i en rødbrun farge. Laget plasseres i periode 4, fase 1 (1958).

FUNN BENKESETE

Setet følger benkeryggens farge-trapp fra lag 3 (rødbrun) som er plassert i periode 4, fase 1 (958).

I Erdmanns innberetning fra 1921 omtales ønske fra kirken om å fjerne benkene.

Erdmann skriver at *...det skulde være en*

unødvendig foranstaltning da de kan bli forholdsvis bekvemme ved den sædvanlige omstilling av ryg og sæte. Han henviser til at dette er gjort i Time og vi vet at det også er endret vinkel på benkene i Høyland (Kirker i Norge s, 94). Benkene i randaberg er ikke skiftet ut, men mer enn 35 år etterpå ble de trolig vinklet på nytt.

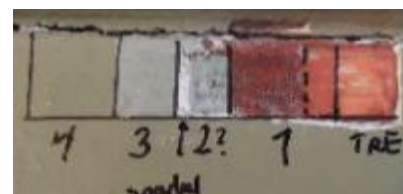

Fig. 35. Farge-trapp benkesetet.

FUNN BENKER GALLERI

Benkene på galleriet er enklere i utforming enn benkerekkene i skipet. Benkeryggene består av kun et vertikalt plassert bord.

Fargeundersøkelsen er gjort på en benk ved trappen på nordsiden av galleriet. Det er ikke kontrollert om alle benkene har samme fargelag.

5 lag oljebasert maling.

Lag 1. beige (S 4030-Y40R)

Lag 2. Rødbrunt (S 6020-Y70R)

Lag 3. Blågrønn (S 3020-G)

Lag 4. Lys grå (S 2502-Y)

Lag 5. Grønn (S 4020-G70Y)

Fig. 36. Farge-trapp benkesete galleri.

Malingen på lag 1, beige, bærer preg av å ha stått uendret lenge, men ser ut til å være tilnærmet samme farge som på profilen på benkedørens lag 1 og 2.
Grønnfargen på lag 5, dagens farge, er kodet lysere enn i skipet. Det antas at det skal være samme farge.

BENKEDØRER SKIP

Benkedørene består av en speilfylling med en vinkelrett profil i overgang mot fyllingens avfasing. På ramtreet, som avslutning inn mot fyllingens avfasing, er i tillegg en smal, profilert list. Hver dør er hengslet til en enkel dørstolpe. Dørstolpen og benkedørens innside følger ramtreets farger.

Oversikt over farger med NCS-kode for benkedørene er valgt satt opp i et skjema siden hvert lag varierer mellom 2 og 4 ulike farger.

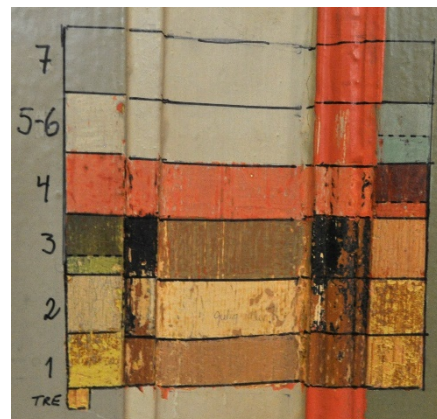

Fig.37. Fargetrapp benkedør.

FUNN

4 lag oljebasert og 2-3 lag alkydbasert maling.

Lag 1. Brun treimitasjon på hele døren. Trolig en eikeimitasjon.

Lag 2. Brun treimitasjon på ramtre (som lag 1), beige på resten.

Lag 3. Varmbrun flate på ramtre, blekbrun avfasing med sorte profiler, grønn marmorering på fyllingens flate.

Lag 4. Hele døren rosarød med en rødbrun lasur på ramtreets flate.

Lag 5. Hele døren blågrønn med oransje profil på ramtreet.

Lag 6. Hele døren lys grå med oransje profil på ramtreet.

Lag 7. Grønn flate på ramtre, oransje profil, lys grå avfasing og grå fyllingsflate.

	Ramtreflate	Ramtrefprofil	Fylling avfasing	Fylling flate
Lag 1 Ådring	Gul bunn: S 2050-Y Brun lasur: S 6020-Y50R	Gråbrun bunn: S 4020-Y30R Brun lasur: S 6020-Y50R	Grålig brun: S 4020-Y30R Brun lasur på fyllingsavtrapp.: S 6020-Y50R	Gul bunn: S 2050-Y Brun lasur: S 6020-Y50R
Lag 2	Gul bunn: S 2050-Y Brun lasur: S 6020-Y20R	Lys beige S 2020-Y30R	Lys beige S 2020-Y30R	Lys beige S 2020-Y30R
Lag 3 Marmor i fylling	Lys brun: S 3020-Y30R	Sort: S 8500-N	Grønlig brun: S 6020-Y10R Sort avtrapping fylling: S 8500-N	lys grønn bunn: S 3030-G80Y Grønn lasur: S 6020-G70Y
Lag 4	Rosarød: S 3030-Y70R Brun lasur: S 6030-Y70R	Rosarød: S 3030-Y70R	rosarød: S 3030-Y70R	Rosarød: S 3030-Y70R
Lag 5	Blågrønn: S 3020-G10R	Oransje: S 2050/60-Y80R	Lys grå: S 2010/3010-Y	Lys grå: S 2010/3010-Y
Lag 6	Grå: S 3005-G20Y	Oransje: S 2050/60-Y80R	Lys grå: S 2010-Y	Lys grå: S 2010/3010-Y
Lag 7	Grønn: S 5020-G70R	Oransje: S 2050/60-Y80R	Lys grå: S 2010-Y	Grå: S 4010-G90Y

GALLERIFRONT

Kirkens galleri er 54 cm høyt og avsluttes oppe av en slank balusterrekke som gir god utsikt ned i kirkerommet og bidrar til godt lys på galleriet. Løsningen ble benyttet av arkitekt Linstow også i andre Rogalandskirker. Gallerifronten består av liggende sammenstilte bord som utgjør en jevn, sammenhengende flate. I buene mot vest er bordene stående. På foto fra periode 4, fase 1 (fig. 38) sees påmalte rektangulære fyllingsfelt langs hele gallerifronten.

I samråd med kirkevergen ble det valgt å ikke lage farge-trapper eller avdekke et av feltene. Dette ble begrunnet med at hvis fargene i kirken ikke skal endres, vil prøvene stå som «brudd» i frontens flate uten at det gir allmenn informasjon fra gulvnivå.

Gallerifrontens vestre avslutning på sørsiden kunne vært benyttet til undersøkelse, men denne er endret og har kun et lag grunning og dagens fargesetting.

Begrenset informasjon om fargene på gallerifronten er hentet fra søndre avslutning på nordre galleri inn mot tømmervegg. Det har ikke vært rom i prosjektet for å dokumentere og tolke stratigrafi av frontens elementer på grunnlag av uttak av snittmateriale. Hvis ønskelig kan en nærmere undersøkelse foretas på et senere tidspunkt.

FUNN GALLERIETS FRONT 6 lag oljebasert maling.

Lag 1. Ukjent

Lag 2. Beige hovedfarge (trolig veggfargen (S 1515-Y10/20R) med koboltblå (S 6030/7020-R80B) staffering på de profilerte listene som i dag er oransje og gule. Samme koboltblå fargen er funnet som staffering på et løst balusterfelt fra galleri over søndre sakristi (fig. 42).

Lag 3. Lys brun hovedfarge (trolig lik benkedørenes ramtre (S 3020-Y30R) med blek gul (ikke kodet) staffering på det som er dagens gule belistning. Nedre kant av galleriet, inkludert dagens oransje list var malt sort (som stafferingen på benkedørenes lag 3). Den oransje listen i øvre kant ser, ut fra foto, også ut til å ha vært sortmalt.

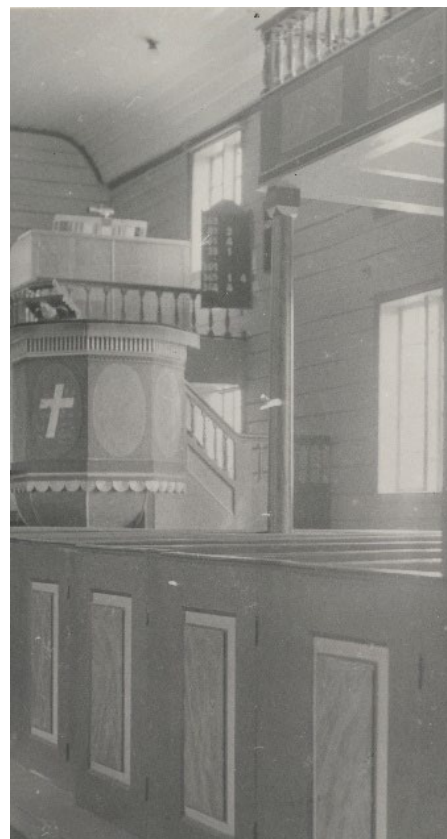

Fig. 38. Detalj av skipet som viser malte, rektangulære felter på gallerifronten (og på benkedørenes fyllinger) ca 1958.

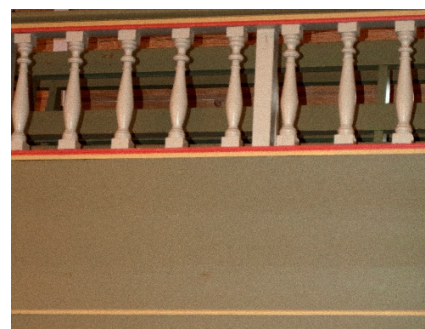

Fig. 39. Fargesetting på dagens gallerifront.

I streiflyv sees omriss av rektangulære felt under dagens maling. Feltene er ca 30 cm høye og ca 72 cm brede. Langs ytterkant er det en ca 1 cm bred markert kant som på foto anes som lysere enn resten av feltene. Rødlige glitrepunkter som fremkommer ved stikk i malinglaget er trolig knyttet til grønn marmorering. På fotoet fra ca 1958 (fig. 38) ser en at benkedørens fyllinger på samme tidspunkt har hatt en imitasjon av marmor, noe også farge-trappen viser (fig. 37). Samsvar mellom dekor på benkedører og gallerifront er sannsynlig. På foto kan det se ut som om den lys gule stafferingsfargen også er benyttet som innramming av de rektangulære feltene. Fargesammensetningen på lag 3 (1958) er forsøkt visualisert i fig. 40.

Lag 4. Rødrrosa, trolig lik lag 4 på benkedører (S 3040-Y70R) med staffering i rødbrunt (S 6030-Y70R).

Lag 5. Rødrrosa med blågrønn (S 4020-B/G?) staffering. Stafferingen er ikke dokumentert annet sted enn på nedre oransje list.

Lag 6. Dagens lag. Grønn (S 4020-G70Y) med staffering i gult (S 2030-Y) og oransje (S 2050-Y80R).

FUNN BALUSTERREKKE

Lag 1. Lys beige (S 2010-Y20R)

Lag 2.? Trolig lys grålig blått (S 2005-G90Y)

Lag 3. Grønn marmorering (bunn: S 3030-G80Y, årer: S 5020-G70/90Y)

Lag 4. Lys grå (S 2502-Y)

Lag 5. Varmgrå (S 2010-Y)

Basis, kapitél og det enkle bordet over og under balustrene følger balustrenes farger. Balustrene er 35 cm høye.

På korskillets og alterringens balustre er det registrert 2 varmhvite lag før laget med den grønne marmoreringen. Det er sannsynlig at et slikt lag også har vært på gallerifronten. Det er ikke tatt snitt av elementet for å avklare dette, men lag 2 på farge-trappen (marmorimitasjonen) er flyttet opp som lag 3 på lagoversikten.

FUNN PÅ ET LØST STYKKE BALUSTERREKKE

En stykke av en balusterrekke ble funnet på kirkens loft i 2018. Det ble antatt å være fra korskillet som ble tatt ned da kirken ble utvidet i 1977 eller fra en endring av alterringen. Spesielt den skrå avslutningen på feltets ene side leder tankene mot en hengslet åpning i en alterring. Balustrenes utforming er imidlertid ikke like de som i dag

Fig. 40. Forsøk på visualisering av gallerifrontens lag 3.

Fig. 41. Farge-trapp balustre gallerifront.

står på skilleveggen i østre del av skipet og heller ikke alterringens balustre. Begge disse har i tillegg 5 og 6 malinglag, noe som tilsier at de er originale.

Balustrene er 35 cm høye og utformingen samsvarer med balustrene på gallerifronten og er med stor sannsynlighet fra galleriet over søndre sakristi som ble fjernet i 1977. På dette galleriet sto det først et orgel som kom inn i 1897 og deretter et nytt i 1949. Balusterrekken sees også på alle de historiske fotografiene (fig. 8, 10 og 11). Balusterrekken fremstår med en kraftig blå farge på den profilerte avslutningen nede, en stafferingsfarge som også er funnet som stafferingsfarge på gallerifronten. Begge de to blå stafferingsfargene er knyttet til lag 2 (periode 2, 1880-1933).

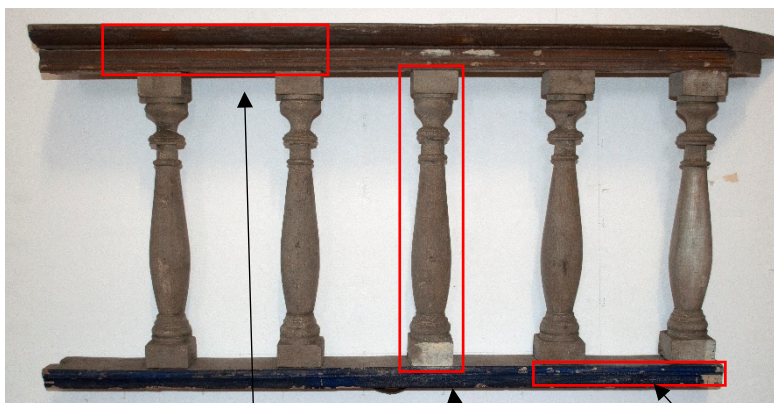

Fig.45. Balusterrekke fra galleri over søndre sakristi funnet på kirkens loft. Fargeundersøkelsene viser 2 lag maling. En kraftig blå farge har vært staffering på gallerifrontens lag 2.

Lag 1. Gråblå (S 4502-Y)
Lag 2. Brun lasur (S 6020-Y30/50R) på beige bunn (S 3020-Y30R) (Ådring).

Lag 1. Ådring. Brun lasur (S 6020-Y50R) på gul bunn (S 2050-Y).
Lag 2. Beige (S 2020-Y30R) med kraftig blå (S 6030-/7020-R80B)

Lag 1. Beige (S 2010-Y20R)
Lag 2. Lys grålig blå (S 2005-G90Y)

Funn av ådring som lag 1 på den profilerte listen under balustrene kan underbygge at også hele flaten på galleriets front har vært eikeimitert som benkenes dører. I den skjematisk oversikten er dette lagt inn som en mulighet.

To lag maling på balusterrekkens 3 elementer tilsier at elementet ikke har blitt malt siden lenge før 1933.

FUNN HÅNDLIST GALLERIFRONT

5 lag oljebasert maling.

- Lag 1. Grå (S 4502-G)
- Lag 2. Brun (Ådring?). Beige (S 4030-Y40R) med brun lasur (S 6020-Y30R)
- Lag 3. Rødbrun (Bunn: S 3040-Y70R, lasur (S 6020-Y70R)
- Lag 4. Lys grå (S 2502-Y)
- Lag 5. Grønn (S 4020-G70Y)

Lag 2 er svært slitt, men tilsvarende brune lasurfarge og en lys beige bunnfarge er imidlertid funnet på håndlisten til det løst stykke av balusterrekken (fig. 42). Kodene anses derfor som dokumentert.

Megleren til trappen på skipets nordre side følger håndlistens fargertrapp.

	<p>FUNN INNSIDE GALLERIFRONT Lag 1. Gråblå (S 5502-G mot S 4502-G/Y) Lag 2. Lys grå (S 2502-Y) Lag 3. Grønn (S 4020-G70R. Dagens farge)</p> <p>Det er ikke funnet mer enn 3 lag maling på dette elementet. Det kan bety at innsiden av galleriet ikke ble malt før i periode 3 (ca 1933).</p>
<p>KORSKILLET (Balusterrekke fra et tidligere korskille)</p>	<p>Skillet mellom første benkerad og dagens orgel på sørsiden av skipet er ikke del av kirkerommets opprinnelige korskille. «Veggstussen» er ca 195 cm bredt og ca 107 cm høyt og består av kryssfiner. Balusterrekken på toppen er ca 31,5 cm høy.</p> <p>Negativt spor i gulvet under 3. benk fra øst viser en avstand på 450 cm mellom den originale østre veggen og kirkerommets tidligere korskille. Avstanden mellom original østvegg og dagens plasserte skillevegg er ca 310 cm og samsvarer dermed ikke med plassering av det originale korskillet. Skilleveggen er trolig satt opp som del av utvidelsen i 1977.</p> <p>Gjenbruk av det som trolig har vært det tidligere korskillet balusterrekke gir inntrykk av at det tidligere korskillet har stått der.</p> <p>FUNN 3 lag oljebasert og 2 lag alkydbasert maling. Lag 1. Beige (S 2010-Y10R) Lag 2. Lys grålig blå (S 2005-G90Y) Lag 3. Grønn marmorering (bunn: S 3030-G80Y, årer: S 5010-G30/70) Lag 4. Grå (S 3005-Y20R) med gul staffering på enkelte profiler (S 2030-Y20R). Lag 5. Lys grå (S 2010-Y)</p> <p>Profiler, basis og kapitél følger søyleskaftets farger bortsett fra på lag 4 (se fig. 44).</p>
<p>ALTERRING</p>	<p>Alterringen som står i det nye koret fra 1977 har trolig hatt samme utforming siden kirken var ny. På foto fra før 1933 og frem til 1977 ser en at håndlisten har vært trukket med skinn og ringens avslutning mot øst har vært tverr, slik det også er i dag. Av elementene på dagens alterring er det kun balusterrekken som er original. De øvrige elementene har kun et lag maling.</p>

Fig. 43. Skillevegg med balustre fra kirkes tidligere korskille.

Fig. 44. Fargetrapp Balustre skillevegg. Gul staffering på lag 4 er markert med rødt.

FUNN

5 lag oljebasert maling.

Lag 1. Beige (S 2010-Y20R)

Lag 2. Lys grålig blå (S 2005-G90Y)

Lag 3. Grålig marmorering

(bunn: S 2002/2502-Y, årer: S 5000/6500-N)

Lag 4. Grønn marmorering

(bunn: S 3030-G80Y, årer: S 5020-G70/90Y)

med gull på profilene.

Lag 5. Lys grå (S 502-Y)

Lag 6. Dagens lag. Rødbrun tolagsstruktur (bunn: S 3040-Y30R, lasur: 6020/30-Y7/80R) med profiler i rødoransje og gull.

Profiler, basis og kapitél følger søyleskaftet farger på lag 1, 2, 3 og 5.

Fig. 46. Alterarrangement per desember 2019.

Fig. 45. Fargetrapp alterringens balustre.

SALME-NUMMER-TAVLE

En salmenummertavle som ble funnet på kirkens loft i 2018 er blitt undersøkt på AM (fig. 47).

Et foto fra 1972 (periode 4, fase 2) viser tre salmenummertavler ved siden av hverandre.

De to enkle tavlene har påskrevet henholdsvis *Barnedaab* og *Altergang* med gotiske bokstaver (fig. 48).

Foto fra periode 4, fase 1 viser tavlen med sort nummerbakgrunn og mørk omramming (sees på fig. 38). Det samme sees også på foto fra før 1933 (fig. 7).

Fig. 47. Salmenummertavle fra kirkens loft.

Fig. 48. 3 nummer-tavler samlet på foto fra 1972.

FUNN

lag 1. Ramme: Rødbrun ådring (bunn: 5040/30R-Y30R, kamming: S 6030-Y50R) med sort nummerbakgrunn (S 8000-N).

Lag 2. Ramme: Brunlig rød (S 3560-Y60R) med sort nummerbakgrunn (S 8000-N).

Lag 3. Ramme: Gul (S 2050/40-Y20R) med hvit nummerbakgrunn (S 1005-Y20R).

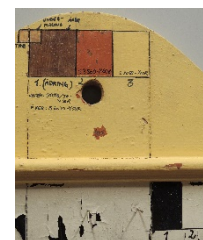

Fig. 49. Fargetrapp salmenummertavle.

5 FORSLAG TIL TILTAK

Hovedfargene i de kirkerommets 5 perioder kan kort oppsummeres som følger:

Periode 1 (1845-1880-tallet)

Beige tak (S 2010-Y10/20R) og lys gråblå vegger (S 1005/2005-B20G). I tillegg har det vært flere flater med eikeimitasjon og en blålig grå farge. Alle farger er dokumentert, men det er ikke avklart hvordan eikeimitasjonen har sett ut. Laget er svært nedbrutt der det ble funnet.

Periode 2 (1880-tallet – 1933)

Lys grålig blått tak (S2005-G90Y) med lys grålig rød belistning (S 1505-Y60/70R) og beige vegger (S 2010-Y10R/20R). I tillegg har det også i denne perioden vært elementer med brun ådring (trolig eikeimitasjon) og en kraftig blåfarge som staffering på gallerifronten. Vi vet ikke nok om øvrige stafferingsfarger i denne perioden.

Periode 3 (1933- 1958)

Taket står uforandret med en lys gråblå farge, men veggene blir malt grønne (S 3020-G30R)

Den viktigste endringen i denne perioden er at alterringens balustre har blitt malt i en imitasjon av grå marmor. Benker og benkedører er fremdeles i brunfarger.

Periode 4 – fase 1 (1958 - 1972)

Lys beige takflate (S1515-Y10/20R) med mørk brun belistning (S 7010/20-Y50R) og lys grå vegger (S 2000-N). Dører, vinduer, benker, benkedører og gallerifront har bleke brune eller brunrøde farger med kraftig grønn marmorering i malte og utskårne fyllinger samt på alle balusterrekker.

Periode 4 – fase 2 (1972 – 1977)

Taket får nå en blek rosa farge (S 0907-Y50R) og veggen bli malt varmhvite (S 1005/0505-Y20R).

Dører, benkedører og gallerifront ble malt rosarøde, stedvis med rødbrun lasur. Samtidig har en lys grå farge vært benyttet på benker og balustre. En gul farge er benyttet på vinduer og som staffering på balustre.

Periode 5 (1977 – 2019. Dagens farger)

5. 1 FARGE TIL OPPMALING AV KORET FRA 1977

Det er et uttrykt ønske fra menighet og arkitekt at fargen som koret skal males i bør være lys og harmonere med den rødbrune fargepaletten (lasur: S 2030-Y20R) som alterring, altertavle, prekestol og døpefont fikk i 1977.

Bortsett fra i periode 4 – fase 1, som var en fargerik periode, så har fargeholdningen vært nedtont og fortrinnsvis bestått av lyse farger i hele kirkens historie. Spesielt i de to første periodene ser en bruk av empirens lyse fargeholdning. Til tross for dette er det ikke mange av fargene som trolig egner seg til bruk for ønsket formål.

Mitt forslag er å benytte den lys grå fargen (S 2502-Y) som er benyttet på alterring, benker og balusterrekke på gallerifront i periode 4 – fase 2 (1972 – 1977) eller veggfargen (S 2000-N) fra periode 4 – fase 1. Dette er forholdsvis nye farger i kirkens historie, men har trolig en «varm» valør som passer til eksisterende interiør, spesielt den lys grå fargen fra 1972.

Det foreslås at det settes opp et prøvefelt hver av de to fargene på eksisterende vegg som utgangspunkt for vurdering.

Forslaget er kun å anse som en anbefaling fra en malerikonservators ståsted og benyttes som innspill i en diskusjon knyttet til oppmalingen.

Stavanger, 31.01.2020

Anne Ytterdal

Malerikonservator

A 230 RANDABERG KIRKE
FARGER I SKIP

TIDSPERIODE	Periode 1 (1845 – 1880-t.)	Periode 2 (1880-t.– 1933)	Periode 3 (1933 – 1958)	Periode 4 (1958 -1977)		Periode 5 (1977 – 2019)
				Fase 1 (1958)	Fase 2 (ca 1972)	
Takflate skip	Beige S 2010-Y10R	Lys grålig blå S 2005-G90Y	Uendret	Lys beige (S 1515-Y10/20R)	Blek rosa S 0907-Y50R	Hvit S 0603-G80Y
Taklist skip	Beige S 2010-Y10R	lys grålig rød S 1505-Y60/70R	Uendret	Mørk brun S 7010/20-Y50R	blek rosa S 0907-Y50R	Hvit S 0603-G80Y
Takflate under galleri	Blålig grå S 4502-G	Ukjent	Lys grå S 2005-G30Y	Lys beige S 1515-Y20R	Uendret	Hvit S 0603-G80Y
Vegger skip	Lys gråblå S 1005/2005-B20G	Beige S 2010-Y10/20R	Grønn S 3020-G30Y	Lys grå S 2000-N	Varmhvit S 1005/0505-Y20R	Lutet
Dører skip/galleri Dørblad (Gerikt følger dørbladets hovedfarge/ramtre)	Beige S 2010-Y10/20R	Ramtre/fylling: Lys grålig blå S 2005-G90Y Avfasing: Lys grålig rød 1505-Y60R	Uendret	Ramtre: Grønn S 3020-G70Y Fylling: Grønn marmorering bunn: S 3030-G80Y avfasing: Mørk brun S 7020-Y60R Profil: Sorte S 8500-N	Rosarød S 3030-Y70R	Ramtre: Grønn S 5020-G70Y Fylling: Grå S 4010-G90Y Avfasing: Lys grå S 2010-Y Profil ramtre: Oransje S 2050-Y80R
Vinduer vinduer/gerikter	Beige S 2005-Y10/20R	1.lys grålig rød S 1505-Y60/70R 2.Lys grålig blå S 2005-G90Y	Uendret	Vindu: Blek brun S 4010-Y30/10R Gerikt: Brunlig rød S 4040-Y70R	1.Beige S 2010-Y30R 2. Gul S 2030-Y20R	Lys grålig blå S 2005-G90Y

A 230 RANDABERG KIRKE
FARGER I SKIP

TIDSPERIODE	Periode 1 (1845 – 1880-t.)	Periode 2 (1880-t.– 1933)	Periode 3 (1933 – 1958)	Periode 4 (1958 -1977)		Periode 5 (1977 – 2019)
				Fase 1 (1958)	Fase 2 (ca 1972)	
Fotlist (malt på veggfarge)	Ukjent	Ukjent	Mørk grågrønn S 6005-G50Y	Grå S 4500-N	Uendret	Lutet
Gulv	Grønnlig grå S 5005-G50Y	Ukjent	Grå S 4502-Y	Varmgrå S 3010-G80Y	Uendret	Uendret/nye bord
Benkerygg (flate og spiler)	Flate: Blålig grå S 4502-G Spiler: Blålig grå S 4502-G 	Flate: Grønnlig brun S 6020-Y20R Spiler: ukjent	Flate: Blek brun S 4020-Y30R Spiler: Blek brun S 4020-Y30R 	Flate: Rødbrun S 6030-Y70r på rødrosa Spiler: Grønn marmorering Bunn: S 3030-G80Y Årer: S 6020-G70Y	1.Flats/spiler: Blågrønn S 3020-G/10Y 2. Flater/spiler: Lys grå S 2502-Y 	Flate: Grønn S 5020-G70Y Spiler: Varmgrå S 2010-Y
Benkesete	Ukjent	Ukjent	Ukjent	Rødbrun lasur S 6030-Y70R på rødrosa bunn S 3040-Y70R med 	1. Blågrønn S 3020-G/10Y 2. Lys grå S 2502-Y 	Grønn S 5020-G70Y
Benkedør utside (innside ikke undersøkt)	Ramtre/Fylling: Brun ådring bunn: S 2050-Y Lasur: S 6020-Y50R Avfasing: Beige S 4020-Y30R Profil: brun lasur S 6020-Y50R	Uendret	Ramtre: Brun ådring Bunn: S 2050-Y Lasur: S 6020-Y20R Fylling, avfasing, profiler: Lys beige S 2020-Y30R	Ramtre: Lys brun S 3020-Y30R Fylling: Grønn marmorering bunn: S 3030-G80Y Årer: S 6020-G70Y avfasing: Grønnlig brun S 6020-Y10R Profiler: Sorte S 8500-N 	Ramtre: Rødbrun lasur S 6030-Y70R på rødrosa bunn Fylling, avfasing, profiler: Rødrosa S 3030-Y70R + blågrønt og grått lag tilsvarende benkesete	Ramtre: Grønn S4020-G70Y Fylling: Grå S 4010-G90Y Avfasing: Lys grå S 2010-Y Profil ramtre: Oransje S 2050/60-Y80R

A 230 RANDABERG KIRKE
FARGER I SKIP

TIDSPERIODE	Periode 1 (1845 – 1880-t.)	Periode 2 (1880-t.– 1933)	Periode 3 (1933 – 1958)	Periode 4 (1958-1977)		Periode 5 (1977 – 2019)
				Fase 1 (1958)	Fase 2 (ca 1972)	
Gallerifront utside	<p>Mulig: Flate og profiler: Brun ådring bunn: S 2050-Y Lasur: S 6020-Y50R</p> 	<p>Flate: Lys beige S 1515-Y10/20R Staffering: Blå S 6030-R80B</p> 	Uendret	<p>Flate: Lys brun S 3020-Y30R Malte felt: Grønn marmorering Bunn: S 3030-G80Y Årer: S 6020-G70Y Staffering: blek gul (der det i dag er gult) og sort (der det i dag er oransje)</p> 	<p>Flate: Rødrosa S 3040-Y70R Staffering: Rødbrun lasur S 6030-Y70R</p> 	<p>Flate: Grønn S 4020-G70Y Staffering: Gul tynn list (S 2030-Y) og oransje (S 2050-Y80R) bredere list som avslutning i nedre og øvre kant.</p>
Balusterrekke gallerifront	<p>Lys beige S 2010-Y20R</p> 	<p>Lys grålig blå S 2005-G90Y</p> 	Uendret	<p>Grønn marmorering Bunn: S 3030-G80Y Årer: S 5010-G30/70Y</p> 	<p>Lys grå S 2502-Y</p> 	<p>Varmgrå S 2010-Y</p>
Håndlist gallerifront (inkludert list under)	<p>Gråblå S 4502-Y</p> 	<p>Brun ådring Bunn: S 4020-Y30R Lasur: S 6020-Y30R</p> 	Uendret	<p>Rødrosa S 3040-Y70R med rødbrun lasur S 6030-Y70R</p> 	<p>Lys grå S 2502-Y</p> 	<p>Grønn S4020-G70Y</p>
Gallerifront innside	Ukjent	Ukjent	<p>Gråblå 4502-Y</p> 	Ukjent	<p>Lys grå S 2502-Y</p> 	<p>Grønn S 4020-G70Y</p>
Trappemegler galleri	<p>Gråblå S 4502-Y</p> 	<p>Brun S 6020-Y40R</p> 	Uendret	<p>Rødrosa S 3040-Y70R med rødbrun lasur S 6030-Y70R</p> 	<p>1. Blågrønn S 3020-G/10Y 2. Lys grå S 2502-Y</p> 	<p>Grønn S4020-G70Y</p>

A 230 RANDABERG KIRKE
FARGER I SKIP

TIDSPERIODE	Periode 1 (1845 – 1880-t.)	Periode 2 (1880-t.– 1933)	Periode 3 (1933 – 1958)	Periode 4 (1958 -1977)		Periode 5 (1977 – 2019)
				Fase 1 (1958)	Fase 2 (ca 1972)	
Balusterrekke fra det originale korskilletts	Beige S 2010-Y10R	Lys grålig blå S 2005-G90Y	Uendret	Grønn marmorering Bunn: S 3030-G80Y Årer: S 5010-G30/70Y	Lys grå S 2502-Y med gule profiler (S 2030-Y20R) 	Varmgrå S 2010-Y
Altering (Balusterrekke)	Beige S 2010-Y20R	Lys grålig blå S 2005-G90Y	Grå marmorering Bunn: S 2502-Y Årer: S 5000/6500-N	Grønn marmorering Bunn: S 3030-G80Y Årer: S 5010-G30/70Y Profiler: metallisk gull	Lys grå S 2502-Y	Rødrosa S 3040-Y70R med rødbrun lasur S 6030-Y70R Profiler: Gull og oransje S 2050/60-Y80R
Salmenummertavle (løsfunn loft)	Ukjent	Ramme: brun ådring Bunn: S 4030-Y40R Kamming: S 6030-Y50R) Nummerbakgrunn: Sort S 8000-N	Uendret	Ramme: Rødbrun S 3040-Y70R Nummerbakgrunn: Sort S 8000-N	Ramme: Gul S 2030-Y20R Nummerbakgrunn: Hvit S 1005-Y20R	Fjernet

FOTOLISTE - Arkeologisk museum i Stavanger

Oppdrag: A 230 Randaberg kirke. Fargeundersøkelser av interiør							
Fotograf: A. Ytterdal				Sak nr:	Gard:	Gnr:	Bnr:
AmS ansv: A. Ytterdal				Kommune: Randaberg			
AmS arkivnr	Bildernr	Dato	Fotograf	Retn.mot	Motiv		
					OVERSIKTER		
	DSC3098	02.09.19	AY		Kirkerommet sett mot øst før fargeundersøkelser.		
	DSC3675	06.12.19	«		Kirkerommet sett mot vest før fargeundersøkelser.		
	DSC3687	«	«		Galleriet sett mot øst før fargeundersøkelser.		
	DSC3678	«	«		Galleriet sett mot vest før fargeundersøkelser.		
	DSC4247	24.01.20	«		Kor med alterarrangement og prekestol (etter demontering av altertavlen. Fotokopi a altertavlen satt opp)		
	DSC3100	02.09.19	«		Detalj nordvegg skip.		
	DSCN3361	14.10.19	«		Detalj sørvegg skip.		
					FARGEUNDERSØKELSER		
	DSC3697	06.12.19	AY		Takflate. Detalj buet takflate med belistning. Østvegg galleri.		
	DSC3329	18.10.19	«		Takflate. Fargetrapp på nordvegg galleri.		
	DSC3327	«	«		Taklist. Fargetrapp på nordvegg galleri		
	DSC3144	02.09.19	«		Takflate under galleri. Fargetrapp ved trappeoppgang nordvegg		
	DSC3713	06.12.19	«		Vegg. Fargetrapp veggens 3 nederste lag på nordvegg galleri.		
	Snitt 8 vegg	26.11.19	«		Vegg. Snitt av malingsstruktur i meddrag mellom to laftestokker ved trappeoppgang nordvegg.		
	DSC4271	24.01.20	«		Dører. Dobbel speilfyllingsdør på vestvegg i skipet		
	DSC4270	«	«		Dører. Dobbel speilfyllingsdør på nordvegg i skipet.		

Oppdrag: A 230 Randaberg kirke. Fargeundersøkelser av interiør

Fotograf: A. Ytterdal

Sak nr:

Gard:

Gnr:

Bnr:

AmS ansv: A. Ytterdal

Kommune: Randaberg

AmS arkivnr	Bildernr	Dato	Fotograf	Retn.mot	Motiv
	DSC4269	24.01.20	AY		Dører. Enkel speilfyllingsdør på galleriets vestvegg.
	DSCN3413	«	«		Dører. Detalj bladhengsle på dør vestvegg galleri.
	DSCN3459	31.01.20	«		Dører. Detalj bladhengsle på dør vestvegg skip.
	DSC4268	24.01.20	«		Dører. Fargetrapp dørblad på dør vestvegg galleri.
	DSCN3439	31.01.20	«		Dører. Fargetrapp gerikt på dør vestvegg skip.
	DSCN3432	«	«		Vinduer. Fargetrapp midtstokk østre vindu på sørvegg.
	DSCN3403	24.01.20	«		Vinduer. Fargetrapp gerikt østre vindu på sørvegg.
	DSCN3410	«	«		Fotlist. Fargetrapp på veggflate mellom gulv og vindu på nordvegg galleri.
	DSCN3424	«	«		Fotlist. Detalj med rester av malt fotlist på søndre side av døren på vestvegg i skipet.
	DSCN3409	«	«		Gulv. Fargetrapp på gallerigulv inn mot gallerifrontens innside på nordsiden.
	DSCN3455	31.01.20	«		Benker. Benkererker nordre del skip som viser ulik høyde på setet på hver benk.
	DSC3314	18.10.19	«		Benker. Fargetrapp benkerygg på nordre side av skip.
	DSCN3400	24.01.20	«		Benker. Fargetrapp benkesete på nordre side av skip
	DSC3714	06.12.19	«		Benker. Fargetrapp representativ for sete og rygg på nordre side av galleri.
	DSCN3452	31.01.20	«		Benkedører. To benker med midtstolpe hvor det er skåret inn <i>BYGT 1845</i>
	DSC3281	11.10.19	«		Benkedører. Fargetrapp på nordre side av skip. Benkedør ikke originalt plassert.
	DSC3728	06.12.19	«		Gallerifront. Oversikt hele høyden på fronten på nordre side av skipet.
	DSC3121	02.09.19	«		Gallerifront. Innside med balusterrekke sett mot øst på nordre galleri
	DSC3292	11.10.19	«		Gallerifront. Fargetrapp på baluster på nordre galleri.
	DSC4283	28.01.20	«		Gallerifront. Balusterrekke fra galleri over søndre sakristi funnet på kirkens loft.
	DSCN3361	14.10.19	«		Veggstuss med balustre. Balusterekke fra opprinnelig korskille gjenbrukt i skillevegg på sørsiden i skipet.
	DSC3180	12.09.19	«		Veggstuss. Fargetrapp på baluster.
	DSC4253	24.01.20	«		Alterring. Oversikt med balusterrekke.
	DSC3176	12.09.19	«		Alterring. Fargetrapp baluster.

Oppdrag: A 230 Randaberg kirke. Fargeundersøkelser av interiør							
Fotograf: A. Ytterdal				Sak nr:	Gard:	Gnr:	Bnr:
AmS ansv: A. Ytterdal				Kommune: Randaberg			
AmS arkivnr	Bildnr	Dato	Fotograf	Retn.mot	Motiv		
	DSCN1653	18.09.18	AY		Salmenummertavle. Løsfunn fra kirkens loft		
	DSCN3430	29.01.20	«		Salmenummertavle. Fargetrapp på rmme og nummerbakgrunn.		